

Maria Reymanówna

1920 – 1997

Doc. dr hab. Maria Reymanówna odeszła od nas 15 marca 1997 roku, po ciężkiej chorobie. Była osobą niezwykłą, taką jakie nieczęsto spotykamy w naszym życiu. Osobą o ogromnej wiedzy i wielkiej skromności.

Urodziła się 14 października 1920 roku w Krakowie. Tu ukończyła szkołę podstawową, a następnie uczęszczała do X Gimnazjum Żeńskiego, gdzie w 1938 roku zdała egzamin dojrzałości typu humanistycznego.

Druga wojna światowa przerwała Jej rozpoczęte w 1938 roku studia botaniczne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W czasie wojny, w 1940 roku, zmarł Jej ojciec Edward Reyman. Aby utrzymać siebie i swoją matkę Marię udzielała prywatnych lekcji oraz w latach 1943 i 1944 pracowała jako robotnica w zakładzie ogrodniczym w Przegorzalach koło Krakowa.

Po wojnie, w latach 1945–1948, kontynuowała studia. Pracę magisterską napisała pod kierunkiem prof. Władysława Szafera na temat: „Uwagi o aklimatyzacji drzew i krzewów w Lesie Wolskim pod Krakowem”. Stopień magistra filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego uzyskała 30 grudnia 1950 roku.

Jeszcze w czasie studiów, w 1947 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Badawczym Leśnictwa w Krakowie, gdzie pracowała do końca 1953 roku w Zakładzie Entomologii Leśnej a następnie w Zakładzie Gleboznawstwa, jako pracownik pomocniczy a potem asystent. Zajmowała się tam m.in. kompletowaniem, porządkowaniem i oznaczaniem zbiorów zielnikowych, wykonywaniem analiz glebowych oraz innych prac związanych z gleboznawstwem leśnym.

W 1954 roku otrzymała pracę w Zakładzie Paleobotaniki Instytutu Botaniki PAN (obecnie Instytut Botaniki PAN im. W. Szafera) w Krakowie. Tu była zatrudniona do końca 1991 roku tzn. do czasu przejścia na emeryturę, na stanowiskach asystenta (od 1.04.1954), starszego asystenta (od 23.10.1954), adiunkta (od 1.04.1956) a następnie docenta (od 1.03.1976).

W związku ze swoją pracą doktorską przebywała od 17.10.1957 do 18.03.1958 na studiach w pracowni paleobotanicznej prof. J. Waltona na Uniwersytecie w Glasgow w Szkocji. Potem do 28.04.1958 roku odwiedziła kilka innych brytyjskich pracowni paleobotanicznych m.in. w Londynie i Manchester. Zdobyła tam wiedzę wykorzystaną w swojej rozprawie doktorskiej zatytułowanej „Nowy pień bennetyta z Karpat Zachodnich”, której promotorem był profesor Władysław Szafer. Stopień doktora nauk przyrodniczych otrzymała w 1960 roku.

Inny ważny dla Marii Reymanówny wyjazd do Wielkiej Brytanii miał miejsce w 1962 roku, kiedy to w czasie pięciomiesięcznego pobytu na Uniwersytecie w Reading, w pracowni profesora

T. M. Harrisa oraz w innych brytyjskich ośrodkach naukowych zapoznała się dokładnie z metodami opracowywania roślin mezozoicznych. Uważała profesora Harrisa za swojego mistrza i najlepszego specjalistę w zakresie paleobotaniki mezozoiku. Znalazło to wyraz w nadawaniu przez M. Reymanówną nazw nowych roślin kopalnych od nazwiska profesora Harrisa, np. *Harrisiocarpos*, *Caytonia harrisii*, *Frenelopsis harrisii*. Korespondowali ze sobą, wymieniając swoje poglądy na temat roślin kopalnych.

M. Reymanówna opracowywała między innymi florę jurajską z okolic Krakowa. Znalazła tam też nowy gatunek kajtonii, który opisała w pracy „Flora jurajska z Grojca koło Krakowa. Część II *Caytoniales* i budowa anatomiczna kajtonii”, opublikowanej w 1973 roku w *Acta Palaeobotanica* 14(2): 45-87. Na podstawie tej pracy uzyskała w 1974 roku stopień doktora habilitowanego.

W pracy naukowej szczególnie interesowały Ją kopalne szczątki roślinne o dobrze zachowanej budowie anatomicznej. W początkowym okresie swojej pracy w Instytucie Botaniki PAN opracowywała m.in. drewna plejstocenijskie i mioceńskie, kredowe, ale też paleolityczne węgle drzewne i drewna współczesne. Jej dorobek naukowy obejmuje sześćdziesiąt kilka publikacji w tym 28 oryginalnych prac naukowych. Prace te stanowią znaczący wkład w rozwój paleobotaniki, są cytowane w licznych opracowaniach naukowych oraz w podręcznikach paleobotaniki i weszły na trwałe do historii badań nad florami kopalnymi. Najważniejsze Jej prace dotyczyły owoców i biologii rozmnażania roślin mezozoicznych i były wykonane na materiałach z Polski. Najczęściej cytowane są prace o owocach kajtonii (1970, 1973, 1974), w których m.in. po raz pierwszy opisała nowy gatunek *Caytonia harrisii* oraz na podstawie maceracji i przekrojów mikrotomowych szczegółowo udokumentowała budowę anatomiczną kajtonii. Po raz pierwszy opisała kilka tkanek z kajtonii, m.in. wewnętrzną epidermę owoców, system wiązek przewodzących i budowę tracheid, wyjaśniła ostatecznie mechanizm zapylania kajtonii i dostarczyła nowych informacji na temat rozsiewania ich nasion. Ważne miejsce w Jej dorobku zajmuje też praca „On seeds containing *Eucommiidites troedssonii* pollen from the Jurassic of Grojec, Poland”, opublikowana w 1968 roku w *The Journal of the Linnean Society of London, Botany*, 61(384): 147-152. Opisała tam, jako trzecia osoba na świecie po Hughesie (1961) i Brennerze (1966), nasiona zawierające w swoich komorach pyłkowych ziarna pyłku *Eucommiidites troedssonii*. Jest to jeden z dowodów na to, że te ziarna pyłku nie należały do *Angiospermae*, ponieważ budowa badanych nasion wyklucza tę grupę roślin. Dużym osiągnięciem było też opisanie przez M. Reymanówną w *Review of Palaeobotany and Palynology*, 1987, 51: 133-143, jurajskich gałązek, szyszek i łusek z nasionami, należących niewątpliwie do *Podocarpaceae*. Jest to drugie po Anglii znalezienie w Europie mezozoicznych *Podocarpaceae*. Przeczy to pogładowi R. Florina, że rodzina ta przeszła z południowej półkuli na północną dopiero w trzeciorzędzie lub w czwartorzędzie. Inne prace M. Reymanówny poświęcone są różnym grupom roślin m.in. *Ginkgoales* i *Coniferales*, a w tej ostatniej dużą uwagę zwróciła na wymarłą rodzinę *Cheirolepidiaceae*.

Była naukowcem o rozległych zainteresowaniach. Zajmowała się nie tylko anatomią i systematyką roślin, ale również geografią roślin, geologią, biologią zapylania, palinologią, ekologią, klimatologią i nomenklaturą botaniczną. Ciągłe uzupełniała swoją wiedzę obserwując i badając żywą przyrodę, studiując prace naukowe oraz uczestnicząc w licznych zjazdach, konferencjach i kongresach naukowych, wygłaszając często referaty lub przedstawiając postery. Odwiedziła m.in. takie kraje jak: Wielka Brytania, Kanada, Francja, Niemcy, Dania, Norwegia, Szwecja, Austria. Znała języki obce: angielski, niemiecki, francuski i rosyjski. W miejscach, w których przebywała, czy to w kraju, czy za granicą interesowała się nie tylko botaniką, ale również historią, zabytkami i

kulturą danego miejsca.

Niezależnie od pracy w Instytucie Botaniki PAN uczestniczyła przez wiele lat w prowadzeniu kilku lub kilkunastogodzinnych ćwiczeń, a w 1976 roku prowadziła wykład z paleobotaniki dla studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Umiała w prosty i bardzo zajmujący sposób przedstawiać skomplikowane zagadnienia.

Bardzo ważną sprawą było dla niej kształcenie indywidualne młodych paleobotaników. Swoim asystantkom poświęcała wiele czasu, dbała też by miały szerokie kontakty naukowe i były zapraszane na międzynarodowe spotkania i konferencje. Jeżeli było trzeba, udzielała im nawet pożyczek by mogły sfinansować sobie podróż zagraniczną. W dzisiejszym konkurencyjnym świecie takie zaangażowanie nie jest częste.

Brała aktywny udział w życiu naukowym, będąc członkiem Polskiego Towarzystwa Botanicznego oraz Polskiego Towarzystwa Geologicznego oraz zagranicznych towarzystw naukowych: The Palaeontological Association (Wielka Brytania), The Systematics Association (Wielka Brytania), Freunde des Jura Museums Eichstätt (Niemcy), European Palaeontological Association (Francja), International Federation of Palynological Societies.

Była najwybitniejszą specjalistką od flor mezozoicznych w Polsce od czasów prof. Mariana Raciborskiego (1863–1917), pioniera paleobotaniki polskiej.

Szukała prawdy ukrytej w skamieniałym świecie roślin a ujmującą zycżliwością zjednywała sobie ludzi.

Jadwiga Ichaś-Ziaja